

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003426

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-11-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Полюжин Іван Михайлович

2. Ivan M. Poliuzhyn

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2167-8526

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 10-01-2025

Спеціальність за освітою: Мова і література

Місце роботи здобувача: ТОВ «ДЖЕЙБЛ КОНСАЛТИНГ»

Код за ЄДРПОУ: 42846843

Місцезнаходження: вул. Концівська, буд. 40, с. Розівка, Ужгородський р-н., 89424, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7271

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.47, 16.21.49, 16.41.21, 16.31.42

Тема дисертації:

1. Зоофраземіка англійської та української мов: лінгвокультурологічний аспект
2. Zoophrase Units of English and Ukrainian Languages: Linguistic and Culturological Aspects

Реферат:

1. Дисертація присвячена дослідженню лінгвокультурологічного аспекту зоофраземних одиниць в англійській та українській мовах, що є певним унеском у подальше поглиблене вивчення національно-культурної специфіки зоовисловів. Під фразеологізмом із компонентом-зоономеном розуміємо стійкі мовні одиниці, до складу яких входять назви диких і свійських тварин, птахів, рептилій, риб, комах. Дослідження зоофразем англійської та української мов передбачає розгляд таких назрілих проблем: 1) у чому полягають найбільш суттєві подібності й відмінності між зіставляваними зоофраземами; 2) чи вони виявляються в основних рисах двох зазначених вище мов; 3) у чому полягає внутрішньомовна та екстралінгвальна специфіка зоофразем. Актуальність теми роботи зумовлена тим, що комплексне співвіднесення англійських і українських зоофразем ще донині не стало об'єктом системного лінгвокультурологічного дослідження; різним ступенем стабільності, доцільності та значущості спілкування людини за допомогою висловів, до

складу яких уходять компоненти номінації на позначення тварин, птахів, комах, риб і рептилій як різних за своїм характером зоотипів; потребою ширшого застосування сучасних наукових парадигм у зоокомпаративних фраземних студіях, до яких насамперед належать лінгвокультурологічна й когнітивна. Методологічною основою дослідження є науково обґрунтований підхід до визнання нерозривного зв'язку мови й національної культури, репрезентований у вигляді різновиду мовленнєво-мисленнєвої діяльності, що охоплює різні сфери суспільного й особистого життя людини. Для виконання поставлених у роботі завдань використано такі основні методи і прийоми дослідження конкретного емпіричного матеріалу: застосований лінгвістичний аналіз; порівняльно-зіставний метод; компонентний і когнітивний аналіз семного складу досліджуваних одиниць; метод фраземної ідентифікації й опису; лінгвокультурологічний аналіз для словесного зображення етнозумовленої зоофраземної картини світу та застосування методики когнітивно-прагматичної інтерпретації різних концептів; концептуальний аналіз ключового зоосемного компонента фразем; прийоми контрастивного аналізу. Матеріалом дослідження слугує корпус зоофразем, відібраних методом суцільної вибірки із тлумачних і фразеологічних словників, енциклопедичних та інших довідникових джерел, повідомлень преси, творів художньої літератури й біблійних текстів, що охоплює понад 5 000 англійськомовних і такої ж кількості українськомовних одиниць. Наукова новизна дисертації визначається тим, що в ній уперше започатковано мікросистемне компаративне вивчення англійської та української зоофраземіки; закладено основи новітнього підходу до з'ясування етнокультурних територіально окреслених особливостей зоофраземної номінації; з'ясовано когнітивні механізми ціннісних орієнтацій, характерних для представників фауністичного, орнітологічного, ентомологічного та рептильного зоотипів; із позицій сучасних парадигм лінгвоконцептуальних досліджень розкрито зміст, обсяг та функції поняттєво-ціннісного й образно-ціннісного складників зооконцепту. Теоретичне значення дисертації визначається внеском у розвиток сучасної теорії компаративної зоофраземіки, що базується на отриманні цілком нових даних про формування етнокультурної специфіки зіставляваних мов і започаткування їх вивчення з позицій репрезентації ними зоофраземних картин світу. Практична цінність дослідження полягає в тому, що описані в ньому нові факти і явища лінгвокультурологічного спрямування можуть бути використані у процесі подальшого наукового вивчення проблем компаративістики, етнолінгвістики, психолінгвістики, лінгвокультурології, пареміології та крилатології. Здобуті в роботі відомості про семантично невиразні та приховані ознаки, закріплені за різномовними зоофраземами, важливі також для вичерпного, логічно правильного й адекватного викладу змісту статей у словниках і довідниках. Систематизована внаслідок проведеного дослідження інформація може бути використана для оновлення, розширення та уточнення змісту університетських нормативних дисциплін, курсів за вибором, спецсеминарів, написання підручників, посібників та розмовників лінгводидактичного спрямування. Емпіричні дані й висновки дисертації можна також використати в методиці викладання англійської та української мов, на лекціях і практичних заняттях із зоофраземіки й перекладознавства. Ключові слова: зоофразема, зоономен, компаративна зоофраземіка, зоофраземна картина світу, національно-культурний, лінгвокультурологічний, порівняльно-зіставний аспекти.

2. The dissertation is devoted to the study of the linguistic and cultural aspects of zoophrase units in the English and Ukrainian languages, which is a certain contribution to the further in-depth study of the national and cultural specificity of zoo expressions. By phraseologism with a zoonomen component we mean stable linguistic units, which include the names of wild and domestic animals, birds, reptiles, fish, insects. The study of zoophrases of the English and Ukrainian languages involves consideration of the following urgent problems: 1) what are the most significant similarities and differences between the compared zoophrases; 2) whether they are found in the main features of the two languages mentioned above; 3) what are the intralingual and extralingual specificity of zoophrases. The relevance of the topic of the work is due to the fact that the complex correlation of English and Ukrainian zoophrases has not yet become the object of systematic linguistic and cultural research; different degrees of stability, expediency and significance of human communication with the help of expressions, which include the components of the nomination for the designation of animals, birds, insects, fish and reptiles as zootypes that differ in their nature; the need for wider application of modern scientific paradigms in zoo-

comparative phrasal studies, which primarily include linguistic and cultural and cognitive. The methodological basis of the research is a scientifically based approach to the recognition of the inextricable connection between language and national culture, represented in the form of a variety of speech-thinking activity that covers various spheres of a person's social and personal life. To fulfill the tasks set in the work, the following basic methods and methods of research of specific empirical material were used: applied linguistic analysis; comparative and comparative method;; component and cognitive analysis of the seed composition of the studied units; method of phrasal identification and description; linguistic and cultural analysis for verbal representation the ethno-conditioned zoophrasematic picture of the world and the application of the method of cognitive-pragmatic interpretation of various concepts; conceptual analysis of the key zoosemous component of the phrase; techniques of contrastive analysis. The material of the study is a corpus of zoophrases, selected by the method of continuous sampling from explanatory and phraseological dictionaries, encyclopedic and other reference sources, press reports, works of fiction and biblical texts, which includes more than 5,000 English-language and the same number of Ukrainian-language units. The scientific novelty of the dissertation is determined by the fact that it is the first microsystemic comparative study of English and Ukrainian zoophrasemics; the foundations of the newest approach to clarifying the ethnocultural and territorially delineated features of the zoophrasal nomination are laid; the cognitive mechanisms of value orientations have been clarified, characteristic of representatives of faunistic, ornithological, entomological and reptilian zootypes; from the standpoint of modern paradigms of linguistic-conceptual research, the content, scope, and functions of the conceptual-value and image-value components of the zoo concept are revealed. The theoretical value of the dissertation is determined by the contribution to the development of the modern theory of comparative zoophrasemics, which is based on obtaining completely new data on the formation of the ethno-cultural specificity of the compared languages and the initiation of their study from the standpoint of their representation of zoophrasem pictures of the world. The practical value of the study lies in the fact that the new facts and phenomena of the linguistic and cultural direction described in it can be used in the process of further scientific study of the problems of comparative studies, ethnolinguistics, psycholinguistics, linguistic cultural studies, paremiology and crilatology. The information obtained in the work about semantically vague and hidden signs attached to multilingual zoophrases, are also important for a comprehensive, logically correct and adequate presentation of the content of articles in dictionaries and reference books. The information systematized as a result of the conducted research can be used to update, expand, and clarify the content of university normative disciplines, elective courses, special seminars, writing textbooks, manuals, and glossaries of linguistic didactic direction. Key words: zoophrase, zoonomen, comparative zoophrasemics, zoophrase picture of the world, national-cultural, linguistic-cultural, comparative-comparative aspect

Державний реєстраційний номер ДіР: 0123U101511

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Полюжин І. Універсальність та внутрішня форма фразеологічних моделей. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2019. Вип. 1(41). С. 96–99.
- 2. Полюжин І. Періодизація становлення фразеології як розділу мовознавства. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2019. Вип. 2(42). С. 86–90.

- 3. Полюжин І.М. Порівняльно-зіставний підхід до аналізу міжмовних фразеологічних кореляцій. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія. 2020. Вип. 9(77). С. 60–64.
- 4. Poluzhyn I. The Origin and Meaning of English Animalistic Idioms. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2020. Вип. 1(43). С. 237–244.
- 5. Poluzhyn M., Poluzhyn I. English Animalistic Set Phrases of Verbal Semantics and their Ukrainian Equivalents. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2020. Вип. 2(44). С. 269–275.
- 6. Полюжин І. Деякі дискусійні погляди на предмет та обсяг фразеології як галузі наукового знання. Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Гельветика, 2020. Вип. 27. Т. 4. С. 33–36.
- 7. Полюжин І. Лінгвоаксіологічні маркери українських і англійських зоофразем. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2021. Вип. 2(46). С. 193–198.
- 8. Полюжин І., Венжинович Н. Теоретичні засади вивчення зоофразем в англійській та українській мовах. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2022. Вип. 1(47). С. 216–224.
- 9. Poluzhyn I., Poluzhyn M. Linguistic and Cultural Peculiarities of English and Ukrainian Phrases with Zoonymic Component. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2022. Вип. 2(48). С. 171–180.
- 10. Полюжин І. Зоологічні компоненти у фраземній картині світу. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2023. Вип. 2(50). С. 361–366.
- 11. Poluzhyn I. On the Formation of Ukrainian and English Zoophrases. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2024. Вип. 1(51). С. 107–117.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0123U101511

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Томенчук Мар'яна Василівна

2. Maryana V. Tomenchuk

Кваліфікація: к.філол.н., доцент, 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2036-4616

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваленко Наталія Дмитрівна
2. Nataliya D. Kovalenko

Кваліфікація: д.філол.н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7810-1982

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Романченко Алла Петрівна
2. Alla P. Romanchenko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6870-2429

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Харківська Олеся Василівна

2. Olesya V. Kharkivska

Кваліфікація: к.філол.н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8145-8069

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Баньої Вероніка Федорівна

2. Veronika F. Banyoi

Кваліфікація: к.філол.н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7957-8080

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Зимомря Іван Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Зимомря Іван Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Сабов Вікторія Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна